

Fem år siden oligarkenes militærkupp mot reformpresident

Terror i skyggen

MØRKT MINNE:

Politisk terrorisme fra høyresida har gjort et comeback i Honduras etter kuppet mot Manuel Zelaya for fem år siden. Men venstreopposisjonen nekter å gi opp demokrati-kampen.

HONDURAS

Av Joakim Medin (tekst og foto), Tegucigalpa

Det er nesten som om tida har stått stille ved muren utenfor parlamentsbygningen i hovedstaden Tegucigalpa. «Micheletti Fascista, Bort med kupp-makerne!» Slagordene står fortsatt på muren. Selv om de har bleknet, er det faktisk ingen som har tatt dem bort.

Men ellers har det meste blitt forandret i Honduras i løpet av de siste årene.

28. juni 2009 ble den venstreorienterte presidenten Manuel Zelaya grepet av soldater og sendt i eksil i Costa Rica. En forfalsket «avskjeds-søknad» ble vist fram, og mens hæren tok over gatene, valgte parlamentet en av Zelayas rivaler, Roberto Micheletti, til ny president.

Et statskupp og et historisk brudd mot demokratiseringsprosessen i Latin-Amerika. Hendelsen rev opp gamle sår fra fortidas høyrediktaturer.

Motstanden

– Der ble dagens bevegelse født, forteller Gilberto Ríos Grillo fra sitt hjem i Colonia Kennedy, sør i Tegucigalpa.

Han sitter i ledelsen for Den nasjonale folkelige motstandsbevegelsen (FNRP). Nå, ved femårsmerkingen av kuppet, gjør sikkerhetssituasjonen at han holder seg mest innendørs.

– Mer enn 300 sympatisører har blitt drept siden kuppet. Det finnes et mønster: Hver gang vi har et større offentlig arrangement, myrdes en kamerat dagen før. Borgermestercandidaten vår ble skutt 31. april. Det er svært sannsynlig at det kom-

FAKTA

Kuppet i Honduras:

■ Den 28. juni 2009 ble Manuel Zelaya, presidenten i Honduras, styrtet i et kupp.

■ Zelaya ble valgt i 2006 og førte en venstreorientert politikk, med vekt på sosial fordeling og tettere bånd til andre venstre regjeringer i regionen.

■ Zelayas politiske fiender og militæret utførte kuppet, som ble støttet av blant andre næringslivsledere og kirken.

■ Menneskeretts situasjonen har forverret seg betraktelig siden kuppet.

Manuel Zelaya

mer et politisk mord før femårsmerkingen.

FNRP har sitt opphav i felles protester fra bønder, studenter, fagforeningsfolk, feminister og aktivister. De møttes allerede på kuppets første dag. Disse protestene samlet titusener av mennesker og ga nytt liv til sivilsamfunnets krav om reformer.

«Vi har nå i realiteten en politistat. Det er på ingen måte noe demokrati»

BERTHA OLIVA,
MENNESKERETTSAKTIVIST

Det var initiativer til progressive reformer som fikk den tradisjonelle samfunnseliten i landet til å avsette Zelaya, mener de fleste. Når han i 2011 kunne vende tilbake fra sitt eksil, var Zelaya med på å danne venstrepartiet Libertad y Refundación (Libre), som er FNRP's politiske gren. Bak dette partiet stilte motstandsbevegelsen seg i valget i november 2013.

Anerkjent av EU og USA

– Men der dokumenterte vi omfattende valgfusk. Regjeringen kjøpte de fattiges stemmer for to-tre dollar. De kjøpte valgmedarbeidere fra vårt eget parti. Og de 35 prosentene av valgkretsene der vi hadde sterkest støtte, påvirket ikke sluttresultatet, sier Gilberto, som også er koordinator for Libre i sin sone.

Til tross for at internasjonale observatører dokumenterte liknende forhold, anerkjente

AKTIVIST:–Jeg overlevde barbariet på 1980-tallet, men i dag er alt enda verre, sier menneskerettighetsaktivisten

både EU og USA valgresultatet. Det konservative Nasjonalistpartiet tok igjen seieren.

– Vi ble veldig overrasket, særlig siden 22 medlemmer i Libre ble myrdet like før valget, sier Gilberto.

– Som Colombia

I nærheten av Parque Central sitter Bertha Oliva og ar-

beider på sitt kontor. Kasser med dokumenter fyller rommet.

– Vi ser nå en colombianisering av landet. Unnskyld ordvalget, men det er virkelig som Colombia. Det er allerede en krig, men den føres kun fra statens side.

Bertha leder Cofadeh, en velkjent menneskerettighets-

organisasjon. Den ble dannet i 1982 av pårørende til folk som datidas diktatur lot «forsvinne». I dag, fem år etter kuppet, ligger 50 nye tilfeller på skrivebordet.

Bertha maler opp et dystert bilde av utviklingen. Honduras er Latin-Amerikas nest fattigste land. Mordfrekvensen er den høyeste i verden,

Presidenten Manuel Zelaya i Honduras: av kuppet

Bertha Oliva i organisasjonen Cofadeh.

med 90,4 blant 100.000 innbyggere. Og brudd på menneskerettighetene har blitt så vanlige at hun ikke engang kan anslå antallet. 31 journalister er drept. Omtrent 70 advokater, over 100 bondeaktivister og et stort antall venstresympatisører.

– En stor del av disse mordene følger samme mønster.

2009: Demonstranter protesterer i Tegucigalpa etter kuppet mot Manuel Zelaya.

RASENDE: Honduranske kvinner i Tegucigalpa på en femårsmarkering for kuppet torsdag.

Vi mistenker at de inngår i samme strategi, for å eliminere de sosiale bevegelsene som bygger opp Libre.

Det som gjør situasjonen verre, er at straffefriheten ligger på absurde 98 prosent, ifølge høyesterett. Det er fordi oligarkene, som utgjør regjeringen, selv er en del av tingenes tilstand, mener Bertha. De vil ikke ha sosiale reformer, og derfor finnes det en tydelig kopling til dødspatruljene.

På gaten under vinduet dundrer en pickup forbi, med kamuflasjekledde menn med automatvåpen på lasteplanet. De er ikke soldater, men tilhører en ny militarisert politienhet som Nasjonalistpartiet dannet i 2013. Militærpolitiet har fått sterk kritikk for sine overtramp, men uten at noe gjøres.

– Vi har nå i realiteten en politistat. Det er på ingen måte noe demokrati. Jeg overlevde barbariet på 1980-tallet, men i dag er alt enda verre. Et av de største problemene for framtida til landet er at USA og EU anerkjente valget.

Ikke redde

I Colonia Kennedy forteller Gilberto Grillo om Nasjonalistpartiets 120 nye lover, som raskt ble drevet gjennom i januar, uten at noen fikk se grunnlaget på forhånd. De handler om militarisering, konsesjoner for gruvedrift og jordbruk, mer makt i presidentens hender, lover om telefonavlytting.

Han fortsetter med å fortelle om den udemokratiske blokkeringen av Libre. De er det nest største partiet, men likevel det eneste som ikke er representert i valgtribunalet. Etter et valg skal partier få 30 lempiras per stemme fra staten–kun Libre står uten penger. De er også det eneste partiet der representantene ikke har fått utbetalt lønn for arbeidet i parlamentet.

Likevel ser man optimistisk på framtida. Motstandsfronten har gjennomgått en voldsom utvikling, fra en sammensatt gatebevegelse til parlamentet, på bare noen år. Det har brutt den over hundre år gamle dominansen til Nasjonalistpartiet og Det liberale partiet–en effekt ingen hadde ventet seg.

Nå bruker man like mye tid på ideologi og studier av Latin-Amerika som på sosial mobilisering–venstresidas valgsuksess i nabolandet El Salvador viser at det er mulig å nå fram. Veien framover handler om å holde sammen.

I løpet av demonstrasjonene sommeren 2009 kunne man høre slagordet *No tenemos miedo*–Vi er ikke redder over landet. Fem år seinere har de fremdeles ikke blitt reddet, forklarer Gilberto.

– Nei, vi har lært oss å leve og arbeide under disse forholdene. Det er mulig; se på palestinerne.

utenriks@klassekampen.no

STOPP FENGSLING AV HOMOFILE NÅR DU LESER AVISEN

SIGNATUREN DIN ER STERKERE ENN DU TROR.

I en av tre saker oppnår vi en positiv endring.
Bli sms-aktivist i dag, send «a1k1» til 2160.

(Du mottar tre aksjoner per måned. 10 kroner per aksjon, totalt 30 kroner per måned.)

AMNESTY
INTERNATIONAL

